

УДК 373.31

В.Я. Барысенка
УА «Мазырскі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя І.П. Шамякіна»,
Мазыр, Рэспубліка Беларусь

І.І. Канаплянік
ДУА «Сярэдняя школа № 11 г. Мазыра»
Мазыр, Рэспубліка Беларусь

ЗНАЁМСТВА СА СТАЛІЦАЙ БЕЛАРУСІ

Анотацыя. У артыкуле пранаваны метадычныя распрацоўкі да прадмета «Мая Радзіма Беларусь», пабудаваныя як завочная экскурсія па горадзе Мінску. З маленства падростаючае пакаленне павінна ведаць ролю Мінска як галоўнага гаспадарчага, палітычнага, культурнага і навуковага цэнтра нашай рэспублікі. У вучняў фарміруецца ўменне бачыць сувязь паміж мінулым і сучасным; выхоўваецца павага да гераічнага мінулага краіны.

Ключавыя словы: дыферэнцыраваны падыход, праблемнае поле, даследаванне, карысныя выкапні; гаспадарчы, палітычны, культурны і навуковы цэнтр, атласы, контурныя карты, апоры.

2 каманда

1. Паказаць на карце: Светлагорск і Жодзіна.
2. Указаць месца знаходжання гарадоў Салігорск (Пд) і Наваполацк (Пн).
3. Назваць, да якіх абласцей адносяцца гарады Наваполацк (Віцебская вобл.) і Жодзіна (Мінская вобл.).
4. Адгадайце. 1) У назве якога горада прысутнічае слова «Полацк»? (Наваполацк). 2) Што там робяць з нафтай? (Перапрацоўваюць). 3) У назве якога горада прысутнічае слова «светлы»? (Светлагорск.) 4) Як называецца прафесія, звязаная з электрычнай энергіяй? (Энергетык.) 5) Людзі яшчэ якой прафесіі працуюць у гэтым горадзе? (Хімікі).

Мэтанакіравана падыходзіць настаўнік да знаёмства дзяцей з новай тэмай.

– Гарады зямлі беларускай. У кожнага сваё непаўторнае аблічча, свая гісторыя. Але ёсць сярод іх адзін, самы галоўны горад нашай краіны. Гэта Мінск. Тэма нашага ўрока: «Мінск – сталіца нашай дзяржавы». (Паказаць на карце). Уявіце сабе, што мы з вамі адпраўляемся на завочную экскурсію ў сталіцу Рэспублікі Беларусь – г. Мінск. Від транспарту – аўтобус. Месца адпраўлення – школа. Правесці экскурсію мне дапамогуць юныя экскурсаводы (2 вучні).

Паслухаем *план экскурсіі*. Вучань чытае: 1. Мінск – сталіца Рэспублікі Беларусь. 2. Праспекты і плошчы сталіцы. 3. Будынкі і помнікі Мінска. 4. Вуліцы горада.

Уступная гутарка.

– Прачытайце пытанні і адкажыце на іх: 1. Першае ўпамінанне пра г. Мінск (1067 г.). 2. З якой падзеяй гэта было звязана? (з бітвай на р. Нямізе). 3. Колькі ж дакладна гадоў г. Мінску? (2010–1067 = 943 г.). 4. Якое ганаровае званне прысвоена г. Мінску? (Горад-герой.).

Стварэнне праблемнага поля.

– Аб чым гаворыць нам лічба 943? (Мінск – старажытны горад, узнік многа гадоў назад, мае багатую гісторыю). Якімі словамі вы закончыце гэты сказ? *Мінск – гэта...* (Сталіца, старажытны, прыгожы, вялікі, малады горад...). У канцы ўрока мы вырашым гэту праблему.

Работа над тэмай ўрока.

– У гады Вялікай Айчыннай вайны г. Мінск амаль увесь быў зруйнаваны фашыстамі. Але, дзякуючы гераічнай працы людзей, горад падняўся з попелу і руін. Таму горад Мінск старажытны і адначасова малады горад. За выдатныя заслугі перад Радзімай, за мужнасць і гераізм, праяўленыя ў барацьбе супраць фашыстаў 26 чэрвеня 1974 г. Мінску было прысвоена ганаровае званне «ГОРАД-ГЕРОЙ». Мінск – адзін з буйнейшых і прыгажэйшых гарадоў Еўропы. Адкрыйце фарзац з картай-схмай «Панарамы Мінска» мастака Р.У. Атаяна.

– Наш аўтобус набліжаецца да *Прывакзальнай плошчы*. Яе называюць галоўнай «брамай горада». Такі выгляд плошча набыла ў 1946–1956 гг. Тут знаходзіцца чыгуначны вакзал – прыгожы сучасны будынак з металу і шкла. Перад вамі *пл. Незалежнасці*. Самая вялікая і ўрачыстая.

Побач з Домам урада мы бачым *Чырвоны касцёл*. Тут знаходзяцца таксама будынкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта імя М. Танка, навучэнцамі якіх у будучыні зможае стаць і вы.

Фізкультхвілінка.

Экскурсію далей праводзіць юны экскурсавод (1 вучань).

– Працягваем наша падарожжа. *Праспект Незалежнасці* – цэнтральная магістраль Мінска. Уздоўж размешчаны будынкі іншых вельмі важных устаноў і прадпрыемстваў. Гэта *Акадэмія навук Беларусі*. Перад намі цырк. Праспект упрыгожвае будынак *Нацыянальнай бібліятэкі*. Перад вамі адкрываюцца краявіды *Траецкага прадмесця*. Траецкае прадмесце – некалі было самым вялікім у Мінску. Па археалагічных дадзеных, яго засяленне пачалося ў 18 ст. Побач знаходзіцца *Тэатр оперы і балета*. Ад старой часткі горада пачынаецца *праспект Пераможцаў*. Праспект Пераможцаў з’яўляецца адным з найбольш прыгожых і маладых. Уздоўж узвышаюцца высокія будынкі. Побач з праспектам знаходзіцца *Палац спорту*. Уражвае спартыўны комплекс. Каля праспекта ўзведзены манумент «*МІНСК-ГОРАД-ГЕРОЙ*».

Экскурсію далей праводзіць юны экскурсавод (2 вучань). Побач з праспектам, пасярод ракі Свіслач, знаходзіцца «востраў мужнасці і смутку». У народзе яго называюць «востравам слёз». Востраў жалобы – гэта найперш за ўсё памяць аб беларускіх хлопцах, якія загінулі ў Афганістане. Горам і болей адгукнулася ў сэрцах родных гібель 771 беларускага вайскоўца.

Вуліца Няміга. Тут, на гэтым месцы, дзе праходзіць вуліца Няміга, у 1067 годзе быў моцны бой. Сутыкнуліся дружныны кіеўскіх князёў з воінамі Полацкага князя Усяслава Чарадзея. Таму і перасохла рэчка Няміга.

Палац Рэспублікі. Ёсць на Кастрычніцкай плошчы знак.

Плошча Перамогі. Вечны агонь.

Настаўнік: Адна з вядомых плошчаў – *плошча Якуба Коласа*. Цэнтральнае месца займае помнік беларускаму песняру. Побач з плошчай – строгі будынак *філармоніі*. А далей *Паліграфічны камбінат*. Наша падарожжа закончылася. Ці спадабалася вам?

Рэпрадукцыйная дзейнасць.

– Выкарыстоўваючы падручнік, атлас, свае ўражання, выканацьце заданні ў групах, каб вырашыць нашу асноўную праблему.

Работа ў групах. Капітаны падыходзяць да настаўніка і выбіраюць заданне. *1 ГРУПА.* (стар. 128–137, атлас, контурная карта) – распрацаваць турыстычны маршрут «Падарожжа па сталіцы» (праца з контурнай картай). *2 ГРУПА.* (стар. 128, 132–136) – сабраць кластар «Плошчы г. Мінска». *3 ГРУПА.* (стар. 129–132) – сабраць кластар «Праспекты г. Мінска». *4 ГРУПА.* (стар. 128–132) – саставіць рэкламныя тэксты (сінквейны) па тэмах: Старажытны Мінск. Гераічны Мінск. Сучасны Мінск.

Падвядзенне вынікаў. Прэзентацыя работы ў групах. У ходзе прэзентацыі высвятляецца, што Мінск – гэта ГАСПАДАРЧЫ, КУЛЬТУРНЫ, НАВУКОВЫ, ПАЛІТЫЧНЫ цэнтр БЕЛАРУСІ. (1 вучань расказвае пра Мінск, выкарыстоўваючы свае веды, матэрыялы работы груп, нагляднасць, карту, план г. Мінска).

Настаўнік:

– Сёння мы пабывалі на завочнай экскурсіі. Минулае краіны вывучаюць не толькі па падручніку. Каб ведаць яе гісторыю, трэба самому цікавіцца ёю. Варта наведваць музеі, чытаць гістарычныя кніжкі, прымаць удзел у экскурсіях.

Метанакіраваная праца на ўроках па прадмеце «Мая радзіма Беларусь» дапамагае фарміраваць умненні і навыкі працэсу пазнання свету.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Мая Радзіма – Беларусь : падруч. для 4-га кл. агульнаадукац. устаноў / С.В. Тарасаў і інш. ; пад рэд. П.Ц. Пётрыкава. – Мінск : Выд. Цэнтр БДУ, 2007. – 219 с.
2. Развитие критического мышления / З.В. Короткевич, Е.В. Маскевич. – Мозырь : Содействие, 2008. – 257 с.
3. Мая Радзіма – Беларусь: тэматычныя распрацоўкі ўрокаў. 4 клас / Л.І. Асіпчук. – Мазырь : Содействие, 2010. – 43 с.